

СОКОЛОВА О. О.,
аспірантка кафедри права
Європейського Союзу
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 341.1

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.1.57>

УНІФІКОВАНИЙ ПАТЕНТНИЙ СУД ЯК УНІКАЛЬНА ІНСТИТУЦІЯ ПАТЕНТНОГО ЗАХИСТУ В ЄС

У статті розкрито питання становлення Уніфікованого патентного суду відповідно до Угоди про Уніфікований патентний суд від 19 лютого 2013 року. Уніфікований патентний суд є самостійною інституцією, яка встановлена внаслідок підписання державами-членами Європейського Союзу міжнародної угоди між собою. Втім його становлення та майбутнє функціонування тісно пов'язані з правовим порядком Європейського Союзу та досягненням цілей установчих договорів. У статті досліджено значення правового порядку Європейського Союзу для становлення унітарної системи патентного захисту в Європейському Союзі та зокрема Унітарного патентного суду.

Проаналізовано положення Регламенту № 1257/2012 Європейського Парламенту та Ради про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентного захисту та Регламенту № 1260/2012 Ради про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентного захисту щодо відповідних положень про переклад на предмет закріплення в них принципів поваги по правопорядку Європейського Союзу та верховенства права Європейського Союзу. Ці регламенти є основоположними нормативно-правовими актами, якими впроваджується унітарна система патентного захисту в Європейському Союзі та визначається її правова природа для держав-членів Європейського Союзу, які беруть участь в механізмі посиленої співпраці в цій сфері. Саме рішення держав заснувати унітарну систему патентного захисту шляхом використання механізму посиленої співпраці є свідченням основоположного значення правового порядку Європейського Союзу для унітарної системи патентного захисту.

Крім того, визначено місце Уніфікованого патентного суду в інституційній системі Європейського Союзу, роль Суду ЄС, значення його рішень для функціонування Уніфікованого патентного суду та унітарної системи патентного захисту загалом. Визначено, що нова унітарна система патентного захисту діє в рамках правопорядку Європейського Союзу із застосуванням його механізмів, а Уніфікований патентний суд, у свою чергу, хоча і не є судовою інституцією Європейського Союзу, буде діяти із врахуванням принципу верховенства права Європейського Союзу.

Ключові слова: уніфікований патентний суд, унітарна система патентного захисту, механізм посиленої співпраці, правовий порядок Європейського Союзу, Угода про Уніфікований патентний суд.

Sokolova O. O. The Unified Patent Court as a unique institution of patent protection in the EU

The article examines the establishment of the Unified Patent Court in accordance with the Agreement on the Unified Patent Court of February 19, 2013. The Unified Patent Court is an independent institution established as a consequence of the signing of an international agreement by the Member States of the European Union. However, its establishment and future functioning are closely related to the legal order of the European Union and the fulfilment of the objectives of the Treaties. The article examines the importance of the European Union legal order for the establishment of the unitary system of patent protection in the European Union and, in particular, the Unitary Patent Court.

The author analyses the provisions of Regulation (EU) № 1257/2012 of the European Parliament and the Council of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection and Council Regulation (EU) 1260/2012 of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements with a view to incorporating the principles of respect for the legal order of the European Union and the rule of law of the European Union. These regulations are the fundamental legal acts implementing the unitary system of patent protection in the European Union and defining its legal nature for the Member States participating in the mechanism of enhanced cooperation in this area. It is the decision of the States to establish a unitary system of patent protection by means of the enhanced cooperation mechanism that is evidence of the fundamental importance of the European Union legal order for the unitary system of patent protection.

In addition, the author defines the place of the Unified Patent Court in the institutional system of the European Union, the role of the Court of Justice of the European Union, and the value of its judgments for the functioning of the Unified Patent Court and the unitary system of patent protection in general. It is determined that the new unitary system of patent protection functions within the legal order of the European Union with the use of its mechanisms, and the Unified Patent Court, in particular, although not a judicial institution of the European Union, will act in accordance with the rule of law of the European Union.

Key words: *Unified Patent Court, unitary system of patent protection, mechanism of enhanced cooperation, legal order of the European Union, Agreement on the Unified Patent Court.*

Вступ. Європейський Союз – унікальне міжнародне наднаціональне утворення для держав, які прагнуть тісно співпрацювати між собою для досягнення спільних цілей. У час, коли світ переживає глобальні економічні та політичні зміни, коли особливого значення набувають науково-технічний прогрес та новітні технології, значення інтеграційних процесів суттєво підвищується. Очевидно, що поглиблене співробітництво та взаємодопомога здатні вивести світ на новий рівень розвитку з врахуванням принципів, які довгий час були задекларовані, але зараз набули особливої цінності – принцип поваги до прав людини, до її життя, до територіальної цілісності кордонів держав, принципи незастосування сили, виконання міжнародних зобов'язань та мирного вирішення спорів.

На відкритті щорічної конференції послів ЄС у 2022 році в Брюсселі Джосеп Боррель (*Josep Borrell*) виступив з промовою у якій зазначив: «Ми увійшли у світ, де панує радикальна невизначеність. Швидкість і масштаби змін є винятковими, це незаперечно і цьому не варто опиратися – це були б марні зусилля. Ми повинні прийняти нову реальність і адаптуватися до неї, надаючи пріоритет гнучкості та стійкості. Ми повинні трохи вийти з кризового режиму. Для цього потрібно більше думати про те, як технології змінюють світ. Про взаємозв'язок між енергією, кліматом і сировиною» [1].

На нашу думку, ця промова є квінтесенцією всіх нагальних питань, вирішення яких буде на порядку денному в найближчі роки у рамках ЄС. Одним із способів адаптації до нової реальності та виходу з кризи є підвищення ролі технологій та винаходів, їх розвиток, що включає в себе необхідність у підвищенні механізмів патентного захисту та уніфікації патентного законодавства держав-членів ЄС.

Постановка завдання. Метою цієї статті є дослідження значення правового порядку ЄС для становлення унітарної системи патентного захисту в ЄС, аналіз положень Регламенту № 1257/2012 Європейського Парламенту та Ради про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентного захисту, Регламенту № 1260/2012 Ради про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентного захисту щодо відповідних положень про переклад та Угоди про Уніфікований патентний суд на предмет закріплення принципів поваги по правопорядку ЄС, верховенства права ЄС [2, 3]. Крім того, буде визначено місце Уніфікованого патентного суду в інституційній системі ЄС та роль Суду ЄС і його рішень для функціонування Уніфікованого патентного суду та унітарної системи патентного захисту загалом.

Результати дослідження. Уніфікація патентного захисту в ЄС – те той інструмент, активні дискусії навколо якого точилися з початку ХХІ ст. На сьогоднішній день, більшість дискусій призвели до віднайдення компромісу, прийняттям нормативно-правових актів на міжнародному рівні та на рівні ЄС, а також практичною реалізацією цих нормативно-правових актів. Досягнення спільного рішення щодо уніфікації патентного захисту стало показником прагнення держав-членів ЄС сприяти науково-технічному прогресу та вивести внутрішній ринок ЄС на суттєво новий, прогресивний рівень. На цьому етапі внутрішній ринок має функціонувати та розвиватися у відповідності до сучасних тенденцій, із врахуванням ролі технологій, винаходів та значення їх правового захисту.

Тривалий пошук компромісів щодо становлення системи патентного захисту на території ЄС став випробуванням для держав-членів ЄС, які прагнули створити єдиний інструментарій захисту патентних прав. Розуміючи значення цієї системи для розвитку ЄС держави-члени дійшли до висновку, що інструментом досягнення мети є використання механізму посиленої співпраці, який передбачений установчими договорами та використовується як крайній засіб у разі неможливості досягнення одностайності щодо окремого питання.

Саме рішення держав заснувати унітарну систему патентного захисту шляхом **використання механізму посиленої співпраці** є свідченням основоположного значення правового порядку ЄС для цієї системи [4, с. 190]. Звісно не слід забувати про те, що гармонізація патентного права відбувається також на регіональному рівні відповідно до Європейської патентної конвенції та передбачає видачу Європейського патенту для захисту патентних прав на території 39 держав, включаючи всі держави-члени ЄС. Проте саме уніфікація патентного захисту в рамках ЄС є механізмом досягнення тих цілей, які визначені в установчих договорах та є орієнтиром для співробітництва саме держав – членів ЄС.

Для того, щоб держави-члени ЄС мали можливість реалізувати свою ідею становлення унітарного патентного захисту на території ЄС, було недостатньо лише визначити механізм, яким вони могли скористатися. Окрім цього, необхідно було визначити, яка **правова основа становлення системи унітарного патентного захисту** наявна в установчих договорах ЄС.

Так було визначено, що правовою основою становлення унітарного патентного захисту є ніщо інше як ст. 118 Договору про функціонування ЄС, якою визначено, що «у контексті створення і функціонування внутрішнього ринку європейський Парламент та Рада... встановлюють заходи щодо започаткування Європейського права інтелектуальної власності...».

З аналізу ст. 118 ДФЕС можна прийти до висновку про те, що сфера права інтелектуальної власності належить до функціонування внутрішнього ринку ЄС. Відповідно до статті 4 ДФЕС сфера функціонування внутрішнього ринку є спільною для ЄС та його держав-членів. Такий висновок також викладено у рішенні Суду ЄС, який розглядав справу щодо оскарження рішення Ради 2011/167/ЄС від 10 березня 2011 року про авторизацію механізму посиленої співпраці у сфері унітарного патентного захисту. Суд ЄС зазначив, що

повноваження, надані статтею 118 ДФЄС, тісно пов'язані із запровадженням внутрішнього ринку, а отже входять до сфери його функціонування та належать до спільної компетенції ЄС та держав-членів [5].

10 березня 2011 року Рішенням Ради ЄС 2011/167 було авторизовано застосування механізму посиленої співпраці у сфері становлення унітарного патентного захисту [6]. У цій співпраці на сьогоднішній день бере участь 25 держав – членів ЄС [7]. Ці держави, ставши частиною механізму посиленої співпраці, продемонстрували свою відкритість до нових технологій, прагнення до ще глибшої кооперації між собою та уніфікації своїх національних механізмів патентного захисту.

Для практичної реалізації Рішення Ради ЄС 2011/167 було прийнято Регламент № 1257/2012 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентного захисту (далі – Регламент 1257/2012) та Регламент № 1260/2012 Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентного захисту щодо відповідних положень про переклад (далі – Регламент 1260/2012).

Ці регламенти є основоположними нормативно-правовими актами, якими впроваджується унітарна система патентного захисту в ЄС та визначається її правова природа для держав – членів ЄС, які беруть участь в механізмі посиленої співпраці в цій сфері. Відповідно до положень цих регламентів, винахідник має право отримати Європейський патент з унітарним ефектом, що буде діяти на території всіх держав-членів ЄС, які приєдналися до механізму посиленої співпраці. Таким чином, потенційний патентовласник зможе уникнути витратних процедур на валідацію «класичного» Європейського патенту, а матиме змогу отримувати патентний захист автоматично, без зайвих бюрократичних складнощів. Регламенти становлять собою, так званий, пакет актів щодо унітарного патентного захисту в ЄС.

Третьою складовою цього пакету є Угода про Уніфікований патентний суд від 19 лютого 2013 року [8]. Угода про Уніфікований патентний суд на сьогоднішній день [статом на 05.12.2022 року – прим. автора] підписана та ратифікована 17 державами – членами ЄС. Фактично, з аналізу суб'єктного складу механізму посиленої співпраці та Угоди про Уніфікований патентний суд, можна зробити висновок про те, що повна дія унітарного патентного захисту може поширюватися на території 17 держав – членів ЄС. Як було зазначено вище, у разі отримання винахідником Європейського патенту з унітарним ефектом, його дія автоматично буде поширюватися на територію 25 держав – членів ЄС. Натомість, у разі порушення патентних прав, які захищаються Європейським патентом з унітарним ефектом, та звернення до Уніфікованого патентного суду необхідно мати на увазі, що рішення Уніфікованого патентного суду є обов'язковими та розповсюджуються виключно на територію тих держав – членів ЄС, які підписали Угоду про суд, тобто на сьогоднішній день на територію 17 держав.

За своєю природою Угода про Уніфікований патентний суд є міжнародним договором та передбачає заснування спільного для держав – членів ЄС, які підписали Угоду про Уніфікований патентний суд, Уніфікованого патентного суду, який не є складовою інституційної системи ЄС та наділяється виключною юрисдикцією щодо розгляду справ, що стосуються справ про порушення і визнання недійсними (анулювання) будь-якого Європейського патенту з унітарним ефектом, сертифікату додаткової охорони, який видано для продукту, що охороняється патентом, Європейського патенту, строк дії якого не закінчився на свою дію на дату набрання чинності цією Угодою або який був виданий після цієї дати, Європейської патентної заявки, яка знаходиться на розгляді на дату набрання чинності цією Угодою або яка подана після цієї дати.

Таким чином, стаття 118 ДФЄС є ґрунтовною правовою основою для встановлення унітарного патентного захисту на території ЄС, в той час як питання порядку досягнення встановлених нею цілей та реалізація положень регулюється більш деталізовано Регламентом № 1257/2012 та Регламентом № 1260/2012. Ці Регламенти, зважаючи на положення статті 20 Договору про ЄС, не відносяться до *acquis* ЄС, адже вони не є спільним надбан-

ням, яке зобов'язані берегти та примножувати всі члени ЄС, а є обов'язковими лише для тих держав-членів, що беруть участь у посиленій співпраці.

Загалом, щодо правопорядку ЄС, Суд ЄС у своєму висновку по справі *Van Gend en Loos* зазначив, що «Співтовариство [*тепер Союз – прим. автора*] створює новий правовий порядок у міжнародному праві, на користь якого держави обмежили свої суверенні права, хоча і в обмежених сферах, і суб'єктами якого є не лише держави-члени, а також їх громадяни» [9].

Цей підхід було розвинуто у рішенні Суду по справі *Costa v. ENEL*, де підкреслювалося: «На відміну від звичайних міжнародних угод, Договір про Європейське економічне співтовариство створив свою власну правову систему, яка стала невід'ємною частиною правових систем держав-членів і якої їх суди зобов'язані дотримуватися» [9].

Враховуючи це, під час становлення унітарної системи патентного захисту на території ЄС необхідно спиратися на фундаментальні принципи правового порядку та інституційну структуру ЄС, які визначені Установчими договорами та розвинені практикою Суду ЄС.

Одним із фундаментальних елементів унітарної системи патентного захисту та інструментом реалізації патентного захисту, який функціонуватиме із врахуванням фундаментальних принципів ЄС, є **Уніфікований патентний суд**.

Створення Уніфікованого патентного суду є результатом укладення між певною кількістю держав – членів ЄС Угоди про Уніфікований патентний суд від 19 лютого 2013 року [8]. Укладення цієї Угоди було безпосередньо пов'язане із необхідністю ще в більшій мірі сприяти співробітництву саме між державами – членами Європейського Союзу у патентній сфері, яке впливає на ефективне функціонування внутрішнього ринку в рамках Європейського Союзу.

У свою чергу, Уніфікований патентний суд є унікальною за своєю правовою природою та організаційною структурою, самостійною інституцією, яка не входить до інституційної системи ЄС. Втім варто зазначити, що Уніфікований патентний суд має спільні риси з установами (інститутами, органами, агентствами) ЄС. Так, фактично функціонування Уніфікованого патентного суду, як і всіх установ ЄС, спрямоване на досягнення поставлених установчими договорами цілей у різних сферах суспільних відносин. Натомість установи ЄС характеризуються тим, що завдяки їх діяльності не лише досягаються цілі ЄС, але і реалізуються суверенні права, які були делеговані інституціям державами-членами ЄС [11, с. 68].

Говорячи про Уніфікований патентний суд варто зазначити, що держави-члени ЄС, які підписали та ратифікували Угоду про Уніфікований патентний суд, наділили його виключними повноваженнями розглядати певну категорію патентних спорів. Фактично можна говорити про певне делегування державами-членами ЄС своїх прав щодо розгляду окремих патентних спорів окремій спеціалізованій інституції. Проте у цьому випадку делегування відбувається державами не як суб'єктами ЄС, а як самостійними суб'єктами міжнародного права.

Крім того, установи ЄС створені та діють на основі установчих актів ЄС та уповноважені приймати загальнообов'язкові для держав-членів ЄС рішення. У свою чергу Уніфікований патентний суд, як вже було зазначено, створений в результаті підписання державами міжнародного договору та уповноважений приймати обов'язкові рішення лише для тих держав, які підписали та ратифікували Угоду, а отже не поширює свою юрисдикцію на всю територію ЄС.

Натомість беззаперечним є той факт, що для становлення унітарної системи патентного захисту в ЄС та Уніфікованого патентного суду, правовий порядок ЄС займає першочергове місце. Щодо правового порядку ЄС у своєму висновку 1/91 від 14 грудня 1991 року Суд ЄС зазначив, що: «суттєвою характеристикою правового порядку ЄС є його верховенство для держав-членів та пряма дія всіх положень. Суд ЄС є відповідальним за забезпечення поваги до автономності правового порядку ЄС, який встановлено установчими договорами» [12].

Інше рішення Суду ЄС є також важливим для розвитку ідеї становлення саме Уніфікованого патентного суду. У своєму висновку у рішенні № 1/09 Суд ЄС розглянув правомірність

застосування механізму посиленої співпраці у сфері патентного захисту та проблематику запропонованої на той час концепції становлення Патентного суду Європи та Співтовариства [13]. Судом ЄС було наголошено на тому, що однією з фундаментальних рис становлення унітарної системи захисту патентних прав в ЄС є гарантування забезпечення поваги до права ЄС та відповідність новоствореної патентної системи положенням установчих договорів ЄС. Крім того, було визначено, що важливим є забезпечення можливості реалізації Судом ЄС повноважень з надання преюдиціальних рішень за запитом новоствореного патентного суду. Така можливість стала б основою для першої ролі Суду ЄС у діяльності спеціалізованого патентного суду та гарантувала б дотримання законодавства ЄС та повагу до його правового порядку.

Також Суд ЄС у своєму рішенні № 1/09 наголосив на тому, що патентний суд, який було запропоновано заснувати, знаходиться поза інституційною та судовою структурою Європейського Союзу. Він не є частиною судової системи, яка запропонована установчими договорами, натомість є інституцією з окремою правосуб'єктністю відповідно до міжнародного права.

Справедливо буде зазначити, що після прийняття Судом ЄС рішення № 1/09 держави-члени ЄС докладали максимум зусиль задля того, щоб унітарна система патентного захисту була заснована в «інституційних та судових рамках ЄС, настільки наскільки це можливо» [14, с. 9].

Позиція Суду ЄС по справі № 1/09 суттєво вплинула на подальший розвиток співпраці держав-членів ЄС у контексті становлення унітарної системи патентного захисту. Таким чином, державами було обрано напрямком становлення такої судової інституції, яка з одного боку була б самостійною, а з іншого боку, відповідає висновкам Суду ЄС № 1/09 для уникнення будь-якого ризику подальшої несумісності з установчими договорами ЄС.

Натомість згодом держави дійшли висновку, що більш ефективним варіантом становлення патентного суду є його функціонування поза інституційними рамками ЄС, проте із закріпленням гарантій забезпечення поваги до права ЄС та відповідності новоствореної патентної системи положенням установчих договорів ЄС. Тож прислуховуючись до висновків Суду ЄС № 1/09, держави-члени ЄС, підписуючи Угоду про Уніфікований патентний суд в 2013 році, закріпили в ній **принцип верховенства права ЄС**.

Згідно зі статтею 20 Угоди про Уніфікований патентний суд визначено, що Суд застосує право ЄС в повному обсязі та поважає його верховенство [8]. Хоча Угода про Уніфікований патентний суд і не відноситься до *acquis* ЄС, проте наявність положень, що закріплюють значення правового порядку ЄС та принцип прямої дії права ЄС в контексті патентного захисту демонструють намір держав-членів ЄС, які підписали Угоду про Уніфікований патентний суд, якомога повніше інтегрувати гарантії захисту правової системи ЄС у текст Угоди. Як зазначає Франклін Дехуссе (*Franklin Dehousse*), посилання у міжнародному договорі, а саме в Угоді про Уніфікований патентний суд, на верховенство права ЄС є прецедентним випадком [15, с. 12].

Враховуючи значення *acquis* ЄС варто зазначити, що оскільки Угода про Уніфікований патентний суд не відноситься до *acquis* ЄС, то держави-кандидати на приєднання до Європейського Союзу не мають обов'язку щодо її прийняття та реалізації. Зокрема це важливо зазначити в контексті євроінтеграційного процесу України, як країни, що набула статусу кандидата на вступ до ЄС та має зобов'язання з досягнення відповідності правової системи *acquis* ЄС [16].

Важливою гарантією дотримання принципу верховенства права ЄС є положення статті 21 Угоди про Уніфікований патентний суд відповідно до якої встановлено, що Уніфікований патентний суд, як спільний суд для держав – членів ЄС, що підписали та ратифікували Угоду, є частиною їх судової системи. З цього випливає проведення паралелей між Патентним судом та національними судами держав – членів ЄС. Оскільки національні суди співпрацюють з Судом ЄС, то і Уніфікований патентний суд має співпрацювати з ним задля забезпечення належного застосування та однакового тлумачення права ЄС, як це робить будь-який національний суд держави – члена ЄС.

Щодо застосування права ЄС специфічною характеристикою Уніфікованого патентного суду є те, що незважаючи на той факт, що Уніфікований патентний суд знаходиться поза межами інституційної системи ЄС та не є інституцією ЄС, все ж під час своєї діяльності Уніфікований патентний суд **застосовує право ЄС**.

Натомість задля належного застосування права ЄС необхідно переконатися в наявності інструменту, яким зміг би користуватися Уніфікований патентний суд, для забезпечення однакового тлумачення цього права. Загалом таким інструмент, яким зазвичай можуть скористатися національні суди держав-членів ЄС, є преюдиціальні провадження, що закріплено статтею 267 ДФЄС. Відповідно до преюдиціальної процедури, якщо перед судом чи трибуналом держави-члена постане питання щодо тлумачення права ЄС або чинності актів ЄС, які є необхідними для ухвалення рішення, то він може/має звернутися із преюдиціальним зверненням до Суду справедливості для вирішення цього питання. З приводу механізму преюдиціальних звернень до Суду справедливості Комарова Т.В. зазначила, що він є основним механізмом кооперації національних судів із Судом ЄС [17, с. 261].

В преюдиціальному провадженні Суд справедливості жодним чином не втручається в юрисдикцію національних судових установ по оцінці обставин конкретної справи та засобів застосування до них права ЄС, а лише надає тлумачення норм. У цьому виявляється розмежування функцій між Судом справедливості, який тлумачить право ЄС, та національними судовими установами, які застосовують його [17, с. 183].

Відповідно до статті 21 Угоди про Уніфікований патентний суд, Уніфікований патентний суд має співпрацювати із Судом справедливості для отримання преюдиціального рішення з приводу тлумачення або дійсності права ЄС у порядку, який визначений статтею 267 ДФЄС. Тож фактично, Уніфікований патентний суд, як і національні суди держав – членів ЄС, користуватиметься інструментом запиту преюдиціальних рішень Суду справедливості.

З цього приводу, Комарова Т.В. зазначила, що новостворений патентний суд на рівні із національними судами держав-членів має застосовувати право ЄС та звертатися до Суду справедливості із питаннями щодо його уніфікованого та правильного тлумачення. Можна сказати, що цей суд планується як гібридний за своєю природою, оскільки він виступає як міжнародний суд, бо створюється формально не в рамках ЄС, а на підставі міжнародної угоди держав, але водночас має статус, прирівняний до національних судів відносно застосування права ЄС [18, с. 118].

Перед зверненням до Суду справедливості за преюдиціальним рішенням національний суд держави – члена ЄС має оцінити своє звернення на предмет доцільності. Суд має дослідити, чи має відношення питання тлумачення права ЄС до вирішення конкретної справи. Якщо відповідь позитивна, то суд перевіряє, чи не є вирішення поставленого питання рівно очевидним. Для цього Суд ЄС використовує такі методи, як порівняння текстів актів на різних аутентичних мовах, тлумачення характерної термінології права ЄС у світлі всього масиву інтеграційного права, з урахуванням його цілей та стадій розвитку на день його застосування. Якщо б суди використовували такі критерії, то не існувало б жодної загрози єдиному застосуванню права ЄС. Якщо відповідь не є очевидною, то національний суд перевіряє існування в практиці Суду ЄС рішення з ідентичного питання [18, с. 170].

На нашу думку, зазначений алгоритм є доцільними в тому числі і для його застосування Уніфікованим патентним судом у разі його звернення до Суду справедливості за преюдиціальним рішенням. Така кооперація та діалог між Патентним судом та Судом справедливості забезпечить уніфіковане та належне застосування законодавства ЄС, що сприятиме подальшій гармонізації патентного права ЄС та становлення унітарної системи патентного захисту в ЄС.

Крім того, відповідно до тієї ж статті 21 Угоди, рішення Суду справедливості, що прийняті в рамках застосування статті 267 ДФЄС, є обов'язковими для Уніфікованого патентного суду. На думку Роберто Романдіні (*Roberto Romandini*) Суду справедливості, чий рішення є обов'язковими для Уніфікованого патентного суду, може розвивати уніфіковані положення

щодо захисту патентних прав, які у своїй практиці буде застосовувати Уніфікований патентний суд [19]. Саме такий вплив Суду справедливості буде сприяти становленню правової визначеності та досягненню єдиного тлумачення законодавства ЄС Уніфікованим патентним судом.

Саме принцип верховенства права ЄС є тією ознакою, яка визначає склад учасників унітарної системи патентного захисту. Саме тому, учасники цієї системи обмежуються державами – членами ЄС. На прикладі Великої Британії можна зробити висновок про те, що як частина системи унітарного патентного захисту та Угоди про Уніфікований патентний суд, Велика Британія, вже не будучи державою – членом ЄС, мала б обов'язок визнавати верховенство права ЄС у справах, що пов'язані з патентами, над законодавством Великої Британії. Такий підхід суперечить меті Великої Британії щодо виходу з ЄС.

Також Угодою про Уніфікований патентний суд передбачено, що у разі порушення Уніфікованим патентним судом права ЄС, Європейська Комісія має право розпочати провадження у справах про порушення (*infringement proceedings*) проти всіх держав – членів ЄС, які беруть участь у механізмі посиленої співпраці, у разі порушення ними норм регламентів. У цьому випадку і відповідальність за відшкодування збитків, які заподіяні особі внаслідок порушення права ЄС, нести будуть держави-члени ЄС, які беруть участь в механізмі посиленої співпраці.

Існують побоювання, що становлення Уніфікованого патентного суду, призведе до фрагментації всередині ЄС, оскільки деякі держави не є державами-учасницями механізму посиленої співпраці та Угоди про Уніфікований патентний суд (наприклад, Іспанія) або бере участь в механізмі посиленої співпраці, проте не є учасницею Угоди про Уніфікований патентний суд (Польща) [20].

Ця проблематика теоретично дійсно може мати негативний вплив на процеси уніфікації в ЄС. Відмова від кооперації у встановленні одного з ключових елементів внутрішнього ринку ЄС може розцінюватися як недотримання закріпленого в установчих договорах принципу відкритої співпраці згідно з яким Союз та держави-члени з цілковитою взаємною повагою допомагають одне одному виконувати завдання, що випливають з установчих договорів. На сьогоднішній день існує очікування, що держави приєднаються до механізму посиленої співпраці після того як унітарна система патентного захисту почне діяти та продемонструє свою ефективність.

Як було зазначено Рето М. Хілті (*Reto M. Hilty*) та Джозефом Дрекслем (*Josef Drexler*), у зв'язку з тим, що Угода про Уніфікований патентний суд не є нормативно-правовим актом ЄС, теоретично для держав-учасниць посиленої співпраці є можливим поширити дію унітарного патенту на територію цих держав при цьому не визнаючи виключну юрисдикцію Уніфікований патентний суд, натомість передавати розгляд справ до національних судів. Така можливість наявна у тих держав – членів ЄС, які є учасницями механізму посиленої співпраці, проте не підписали Угоду про Уніфікований патентний суд [21].

Вважаємо, що проблематика фрагментації може бути вирішена лише під час безпосереднього здійснення діяльності Уніфікованим патентним судом. Лише після запровадження на практиці унітарної системи патентного права в ЄС буде зрозуміло, які прогалини та недоліки існують у системі, які зміни необхідно буде запровадити та який насправді вплив матиме система на правовий порядок ЄС, відносини між державами-членами ЄС та на розвиток внутрішнього ринку.

Висновок. Таким чином, однією з головних переваг становлення Уніфікованого патентного суду є викорінення розбіжностей в тлумаченні патентного права в ЄС та існування правової визначеності, яка так важлива для патентовласників. Дія принципу правової визначеності сприятиме зростанню попиту на отримання Європейського патенту з унітарним ефектом та, як наслідок, збільшить мотивацію для здійснення інноваційної діяльності в ЄС.

За державами – членами ЄС закріплено обов'язок забезпечувати у межах своїх територій застосування та повагу до права ЄС [22]. Зазначений обов'язок впливає з статті 4

Договору про ЄС, яка закріплює принцип відкритої співпраці згідно з яким Союз та держави-члени з цілковитою взаємною повагою допомагають одне одному виконувати завдання, що встановлені установчими договорами. Зважаючи на те, що становлення Уніфікованого патентного суду, як елементу унітарної системи патентного захисту в ЄС, покликане сприяти досягненню цілей, що визначені установчими договорами ЄС, а саме статтею 118 ДФЄС, можна зробити висновок про те, що Уніфікований патентний суд, як і Суд ЄС та суди держав-членів ЄС, є вартовим правового порядку та судової системи ЄС.

На жаль, повільні темпи уніфікації патентного права в ЄС спричиняють недостатнє розкриття економічного потенціалу організації, адже саме ефективний захист патентних прав є рушієм науково-технічного прогресу та розвитку. Створення ж унітарної системи захисту патентних прав на території ЄС та становлення Уніфікованого патентного суду сприятиме розвитку внутрішнього ринку ЄС. Так, Уніфікований патентний суд є самостійною інституцією, яка встановлена внаслідок підписання державами – членами ЄС міжнародної угоди між собою. Втім його становлення та майбутнє функціонування тісно пов'язані з правовим порядком ЄС та досягненням цілей установчих договорів.

Тож для максимально ефективного функціонування унітарної системи патентного захисту в ЄС необхідно усвідомлювати, що ця система діє в рамках правопорядку ЄС із застосуванням його механізмів, а Уніфікований патентний суд, у свою чергу, хоча і не є судовою інституцією ЄС, буде діяти із врахуванням принципу верховенства права ЄС. Європейський Союз, як регіональна організація, стала платформою для тих держав Західної Європи, як і мали на меті ще глибшу кооперацію, ніж це передбачено будь-якими іншими регіональними домовленостями. Саме ЄС стало майданчиком для започаткування та, найголовніше, реалізації ідеї унітарного патентного захисту в ЄС.

Список використаних джерел:

1. EU Ambassadors Annual Conference 2022: Opening speech by High Representative Josep Borrell, 10.10.2022, Brussels. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-ambassadors-annual-conference-2022-opening-speech-high-representative-josep-borrell_en (Last accessed: 15.11.2022).
2. Regulation (EU) № 1257/2012 of the European Parliament and the Council of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:361:0001:0008:en:PDF> (Last accessed: 19.05.2022).
3. Council Regulation (EU) 1260/2012 of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R1260> (Last accessed: 19.05.2022).
4. Соколова О.О. Застосування механізму посиленої співпраці до запровадження унітарного патентного захисту в Європейському Союзі. *Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. 2021. № 89. С. 189–200.
5. Judgment of the Court (Grand Chamber), 16 April 2013. Kingdom of Spain and Italian Republic v Council of the European Union. Joined Cases C-274/11 and C-295/11. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62011CJ0274> (Last accessed: 05.12.2022).
6. Рішення Ради (ЄС) 2011/167 від 10.03.2011 стосовно авторизації посиленої співпраці у сфері заснування уніфікованого патентного захисту. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011D0167> (Last accessed: 05.12.2022).
7. Unitary Patent. Coverage of European patents and those with unitary effect. URL: <https://www.epo.org/applying/european/unitary/unitary-patent.html> (Last accessed: 05.12.2022).
8. Agreement on a Unified Patent Court (UPC). 19.02.2013. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2013001> (Last accessed: 25.05.2022).

9. Judgment of the Court of 5 February 1963. NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v Netherlands Inland Revenue Administration. Reference for a preliminary ruling: Tariefcommissie – Netherlands. Case 26–62. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61962CJ0026> (Last accessed: 13.10.2022).
10. Judgment of the Court of 15 July 1964. Flaminio Costa v E.N.E.L. Reference for a preliminary ruling: Giudice conciliatore di Milano – Italy. Case 6–64. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61964CJ0006> (Last accessed: 13.10.2022).
11. Трагнюк О. Я. Деякі концептуальні засади побудови інституційної системи Європейського Союзу. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Харків : Право, 2005. Вип. 10. С. 67–75.
12. Opinion of the Court of 14 December 1991. – Opinion delivered pursuant to the second subparagraph of Article 228 (1) of the Treaty. – Draft agreement between the Community, on the one hand, and the countries of the European Free Trade Association, on the other, relating to the creation of the European Economic Area. – Opinion 1/91. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61991CV0001> (Last accessed: 13.10.2022).
13. Opinion of the Court (Full Court) of 8 March 2011. Opinion pursuant to Article 300(6) EC. Opinion delivered pursuant to Article 218(11) TFEU – Draft agreement – Creation of a unified patent litigation system – European and Community Patents Court – Compatibility of the draft agreement with the Treaties. Opinion 1/09. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62009CV0001&from=EN> (Last accessed: 30.09.2022).
14. Jacopo Alberti, New Developments in the EU System of Judicial Protection: The Creation of the Unified Patent Court and Its Future Relations with the CJEU, *24 Maastricht J. EUR. & COMP.* 2017. Vol. 6.
15. Dehousse F.. The Unified Court on Patents: The New Oxymoron of European Law. *Egmont Paper* No. 60, October, 2013. URL: <http://www.tepsa.eu/wp-content/uploads/2013/12/TEPSA-Background-Paper-December-2013-no.2.pdf> (last accessed: 30.09.2022).
16. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> дата звернення 08.11.2022
17. Комарова Т.В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу : монографія. Харків : Право, 2010. 360 с.
18. Комарова Т.В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с.
19. Romandini R., Klicznik A., The Territoriality Principle and Transnational Use of Patented Inventions – The Wider Reach of a Unitary Patent and the Role of the CJEU (July 12, 2013). *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. Volume 44. 2013. URL: <https://ssrn.com/abstract=22929711fnf> (Last accessed 26.10.2022)
20. Jan J. Brinkhof, Internationalisation of Patent Law, Transborder Injunctions and Summary Proceedings in the Netherlands, p. 11 (Université Robert Schumann, Strasbourg, 1995)
21. Hilty R., Jaeger T., Lamping M., Ullrich H. The Unitary Patent Package: Twelve Reasons for Concern. *Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law Research Paper* No. 12, 2012. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2169254 (Last accessed: 14.10.2022).
22. Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 16 July 1998. Oelmühle Hamburg AG and Jb. Schmidt Söhne GmbH & Co. KG v Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung. Reference for a preliminary ruling: Verwaltungsgericht Frankfurt am Main – Germany. Unduly paid Community subsidy – Recovery – Application of national law – Conditions and limits. Case C-298/96. URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-298/96> (Last accessed: 14.10.2022).

